

Kantopihtisammal

Stubbrådmossa

Fuscocephaloziopsis catenulata (*Cephalozia catenu-lata*)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Maksasammaliin kuuluva kantopihtisammal kasvaa löyhästi alustanmyötäisinä laikkuina tai yksittäisinä versoina muiden sammalten seassa lahopuulla. Versot ovat hennot ja 0,5–2 cm pitkät, väriltään tummanvihreät ja vanhoista osistaan usein ruskehtavat. Kylkilehdet ovat varteen nähden lähes poikittain kiinnittyneet, miltei johteettomat ja lovikärkiset. Kantopihtisammalen erottaa muista samanlaisilla kasvupaikoilla viihtyvistä pihtisammalista luonteenomaisen ruskehtavan värin, kylkilehtien asennon sekä mikroskoopissa pienten, paksuseinäisten lehtisolujen perusteella.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kantopihtisammal kasvaa kosteissa ja luonnontilaisissa kangasmetsissä sekä korvissa lahojen maapuiden rungoilla. Muiden lahopuulla elävien maksasammalten tavoin kantopihtisammal vaatii lahopuujuoksumoia ja viihtyy järeillä kuumasimaapuilla sekä tuulenkaatojen kannoilla. Lajia on tavattu aiemmin harvakseltaan vain maan eteläosissa. Nykyisin sitä esiintyy vain kolmella kasvupaikalla Etelä-Suomessa ja yhdellä kasvupaikalla Kainuussa.

Nykytila ja uhkatekijät

Kantopihtisammal on harvinaistunut muiden lahopuun maksasammalten tapaan lahopuun vähenemisen, lahopuujuoksumon katkeamisen ja luonnontilaisten metsien pirstoutumisen seurauksena. Lisäksi kosteiden metsien ja korprien ojitukset, purojen raivaukset ja rakentaminen ovat heikentäneet kantopihtisammalen elinympäristöjä. Sammalen nykyisistä kasvupaikoista kolme sijaitsee suojelualueella.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan kantopihtisammalen kasvupaikka rajataan metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Kosteissa, luonnontilaisissa metsissä lahopuulla viihtyvän sammalen kannalta on tärkeintä huolehtia lahopuujuoksumosta ja elinympäristön kosteusolojen säilymisestä. Kasvupaikan ympäristö säilytetään jatkuvasti peitteisenä, jotta pienilmasto säilyisi sopivan kosteana. Parhaiten esiintymän säilymisen turvaa laajempi suojelualuerajaus, jonka sisällä luontainen lahopuujuoksumo voi säilyä. Kasvupaikat sopivat todennäköisesti hyvin METSO-ohjelman kohteiksi (runsaslahopuustoiset kangasmetsät). Kasvupaikoille voidaan tarvittaessa tuottaa lahopuuta luonnonhoitotöinä tai kunnostaa elinympäristön vesitaloutta.

Lähteet

Laaka-Lindberg, S. 2009. *Cephalozia catenulata* – äärimmäisen uhanalainen. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 65–67. Verkkopublication: <http://hdl.handle.net/10138/38824>

Kuva: Kimmo Syrjänen